

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

§. 2. Propter quam rationem Latini Patres nomen causa in diuinis non
admitta[n]t.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

esse principium spiratum, quam spirationem ipsam, sed principium constituit per ipsam actiuam spirationem. Sumunt secundum ex Philosopho aliud principium, videlicet de ratione causa esse prioritatem naturae respectu effectus. Ex quibus inferunt Patrem non esse causam respectu Filij, neque principium spiratum respectu Spiritus sancti, quod sic probant. Pater non potest concipi, ut principium Filij, quin concipiatur actu generans, sed ut actu generans non potest esse prior natura filio: ergo ut principium non est prius natura: ergo non est causa, quia de ratione causa est prioritas naturae respectu effectus. Patrem, ut generantem non esse priorem naturam, probant ratione, quia probabo influxum, & actionem non esse priorem naturam respectu effectus creati, quia videlicet non potest esse, neque concipi sine effectu: illa autem quae natura sunt priora, possunt esse sine illo, quod posterius est, ut latius Puncto sequenti. Ex quo inferitur Patrem ut generantem non esse priorem naturam Filio, quia ut generans includit actualem generationem, quae non potest esse neque concipi sine termino genito, & consequenter neque ut principium habet hanc prioritatem, quia prima persona, ut prima persona, & ut principium Filij, & ut generans Filium formaliter dicit eundem indiuisibilem conceptum, quod si Pater non est principium prius natura Filio; neque causa illius propter rationem iam dictam, quam Philosophi omnes admittunt asserentes, causam essentialiter dicere prioritatem naturae respectu effectus.

Hac sententia acutè satis ad speciem rem componit, sed praeterquam quod iuxta principia metaphysica difficultatibus non careat, quod mihi maioris est momenti, longe abest à mente Patrum, & à ratione, propter quam primae personae Trinitatis rationem causae respectu secundae negant. Id primò displicet in hac sententia, quod rem certam inter omnes Patres Latinos, & inconcussam inter Theologos dependentem facit à quadam opinione dubia satis, quam plerimi Theologi impugnant, praecipue Pater Valquez, qui primam personam, & principium generandi per aliquid praedicamentalius absolutum, & tantum transcendentalius relatum constituit, iuxta quam sententiam ruit tota doctrina, & fundamentum, quo denegant hi recentiores primae personae veram rationem causae. Audio illos respondentes se iuxta propria principia, & sententiam, quam defendendam suscipiunt, rectam definitionem causae tradidisse, neque illorum esse iuxta sententias quas impugnant definitiones componere. Solutionem admitterem, si in rebus aequa probabilitatis lance libratis hac propriae doctrinae consequentia se tuerentur hi recentiores, in praesentiarum verò, inter omnes Latinos sanctum est nomine causae in diuinis vtendum non esse; illam verò recentiorum opinionem, licet aliqui Theologi defendant, nullus illam tuetur, tanquam quid necessarium ad retinendas Patrum loquutiones, neque illi adhaerit, ne adhuc verbis à Patribus discederet, ideoque non rectè hac doctrinae consequentia se protegent hi recentiores, illa enim, quae ab omnibus sunt degustanda, ad proprium conditi palatum par non est. Interrogo hos recentiores an aliquando nostrum Vasquium constituentem primam personam Trinitatis per aliquid absolutum, aliquando impugnaverint, quia ex opinione illius inferatur Patrem esse causam Filij, vel apud quem Patrum legerint, principium generandi constituendum esse paternitatem, ne dicatur causa Verbi geniti. Nullus de hac constitutione metaphysica meminit, neque dissentio inter Gracos, qui Patrem Filij causam vocabant, & Latinos, qui non causam, sed principium Filij Patrem appellant, ex hac diuersitate constituendi metaphysicè primam Trinitatis personam trahebat originem, neque Latini Patres recusabant Patrem causam Filij vocare propter metaphysicam constitutionem sic vel aliter defendendam, de qua nihil curabant. Alia ergo Patrum mens, quam sciri plurimum oportebit, ut sciamus quid nomine causae intellexerint Patres, Doctoresque Latini, & ex quo capite principium in diuinis nomine causae appellari recusauerint.

§. II.

Propter quam rationem Latini Patres nomen causa in diuinis non admittant.

Sensere Latini Patres conuenientius esse ut nomine principij quam causae in diuinis, ne nomen causae ra-

tionem effectus, & creaturae, distinctam inaequalem, & finitam naturam in productis denotaret, neque alia de causa volunt Patrem non dici causam Filij, nisi ne Filium Patri inaequalem naturam ab illo diuersum, creatum, & finitum compellere viderentur. Sic manifestè ostendunt plura Patrum testimonia, nonnulla in medium adducam, quibus haec veritas comprobetur. D. Anselmus episcopus de processione Spiritus sancti contra Gracos, paulò post medium, has rationes adducit dubitandi, ut definiat, an Pater dicendus esset principium vel causa Verbi: si tamen dicitur, Deus principium aut causam habere. Principium autem videtur non nisi rei recipientis esse, & causa non nisi effectus alicuius, & Spiritus sanctus numquam incipit esse, neque est effectus alicuius. En ubi nullam rationem adducit, ne dicatur Spiritus sanctus causam habere, nisi quia nullus est effectus, unde cum postea cum omnibus Latinis nomen causa non admittit, non alia ratione mouetur, nisi ne dicat Verbum, aut Spiritum sanctum effectum esse.

Egregium est aliud testimonium ex D. Dionysio lib. de diuinis Nominibus, cap. 2. Neque enim (ait Dionysius) inter effectus & causas perfecta similitudo, sed effecta quidem causarum, quas possunt praesentare imagines: cause autem secreta sunt ab effectibus, suntque principij sui ratione superiores. Pulchrè Dionysius rationes omnes recenset, quas supra adduxi. Neque enim, ait, inter effectus & causas perfecta similitudo, quasi diceret, in personis diuinis nulla potest aliis esse causa, quia personae omnes perfectam habent similitudinem, quae non intercedit inter causas & effecta, est vna aliis esset causa, illa perfectior esset. Effecta quidem causarum praesentant imagines, &c. idem est, ac dicere effecta quas possunt per productionem & dependentiam trahunt perfectiones ex his, quae reuolunt in causis, quae sunt secreta, hoc est, distinctae naturae ab effectibus, respectu quorum superiores sunt. Quibus expressè testatur Dionysius Verbum, aut Spiritum sanctum, non habere causam, quia vtrumque eiuſdem est perfectionis cum principio, à quo procedunt, & non distinguitur à natura principij, neque aliud principium habet maioris perfectionis, neque trahit perfectiones aliquas à natura principij aliis non participatis; quicquid enim est in natura principij generantis & spirantis est in natura geniti & spirati, utpote non simili, sed omnino eadem.

Accedit Bessarion Patriarcha Constantinopolitanus in oratione pro vnione, quae habetur in fine Concilij Florentini capite ultimo, post medium, ubi haec habet: Notandum, quod sancti Doctores Orientales etiam in diuinis videntur nomine cause, & causati largo modo, non quidem ut limitationem, & dependentiam importat, sed propter productionem, & emanationem à principio eius, quod est à principio significat: ideo me etiam ad Gracos loquentem his nominibus vsu fuisse. Disputauerat Patriarcha cum Gracis de processione Spiritus sancti, utebantur Graci hoc nomine causa etiam in diuinis, Bessarion cum Latinis utebatur nomine principium, & nomen causa non admittebat in diuinis, verumtamen, quia de hac re non erat concertatio, & vocibus tantum in illa dissidebant, Bessarion nomine causa vsus est inter disputandum cum Gracis, ne vocum diuersitate turbaretur disputatio, & impedita vocibus diuersis ad rem non perueniret. Postea verò disputatione finita rationem reddit Bessarion, cur cum Gracis fuerit loquutus, & ait: vsus sum nomine causa more Graco, quia Graci Patres cum quibus sum loquutus largo modo sumunt hoc nomen causa, non quatenus significat dependentiam, & limitationem causati, quam dependentiam & limitationem nefas esset admittere, & quam intendunt Patres Latini negare, dum dicunt Patrem non esse causam Verbi, & quia ipsi limitationem, & hanc dependentiam non intendebant admitti in diuinis, non reculaui loqui tum illis, quia non ex alio capite nomen cause in diuinis inuisum esse potest, nisi quia limitationem, & dependentiam significat: expende illa verba: Non quidem ut limitationem & dependentiam importat, &c. ideo me etiam ad Gracos, quorum genuinum sensum esse à me traditum manifestè comperies.

Ex his inferes Latinos hoc nomen causa exterminasse à diuinis, ne limitationem, hoc est, naturam limitatam, & finitam in personis significare viderentur. Hanc illationem finitæ, & limitatæ virtutis in persona producta ex causa, à qua producitur, quam Latini faciebant cuius antecedens negabant, ne consequens admitterent, fundatam inuenio in alio principio vulgari satis in Philosophia, quod tetigit D. Dionysius testimonio citato in illis verbis,

Esse

Effecta quidem causarum, quas possunt præferunt imagines. Illud est, nullum effectum perfectiorem sua causa. quia causa nihil potest producere perfectius se ipsa, neque eminenter continet maiorem perfectionem suâ formali perfectione, ex quo principio metimur perfectionem cuiusque effectus per causæ perfectionem tanquam mensuram, quam non potest excedere, omnique causa taxat, & limitat perfectionem effectus, & quotiescumque effectus procedit à causa creata, etiam si hæc produxerit effectum, quem potest, dicimus effectum productum non excessisse tantam perfectionem, quia causa à qua procedebat, non poterat aliam maiorem attingere; si verò effectus à Deo immediatè fuit productus dicimus, Deum produxisse effectum cum tanta perfectione, quia ita illi placuit effectum producere, potenti alias perfectiorem alium producere, cuius perfectio similiter voluntate diuinâ taxaretur, quæ potuit omnipotentiam ad maiorem aliam producendam applicare. En causa omnes taxant, terminisque præscribunt perfectioni effectus, ita ut si à virtute creata procedat tantam perfectionem non excedat, quia alia maior non est obiectum virtutis, à qua procedit, etsi à Deo immediatè producat, tantam perfectionem habeat, & non aliam maiorem, quia voluntas non applicuit omnipotentiam ad effectum cum maiori perfectione producendum, & omnes ab illa producibiles finiti sint. & limitati, quia nihil non finitum, & limitatum ad extrâ producendum est obiectum virtutis productivæ existentis in Deo. In diuinis aliter se res habent, principium produciens non taxat perfectionem termini producti, cuius perfectio nullam taxam habet, aut mensuram; quod si Filius non possit esse perfectior Patre, ideo est quia eadem est utriusque perfectio, communisque indivisibilis essentia, quæ maior alia repugnat, non præcisè ex defectu virtutis causæ illam potentis producere, sed quia secundum se repugnat maior perfectio, & quia una omnium personarum natura, atque perfectio excedit omnem perfectionem excogitabilem. Hanc summam perfectionem sine aliquo termino, aut limitatione volunt Latini Patres in personis productis defendere, & ne viderentur illam non agnoscere, si nomen *causæ* in diuinis admitterent, quod apud illos limitationem importabat, illo vi noluerunt, Neque in re à Græcis dissentiebant, qui nomen *causæ* sine hac limitatione ad diuinas personas extendebant, ideo Bessarion non recusat vii illo, explicat tamen nomen illud usurpare cum Græcis non quatenus dicit dependentiam & limitationem, quam apud Latinos importabat, in quorum acceptione nefas esset nomen causæ ad diuinam transferri.

13 Eadem est mens Angelici Doctoris opusc. 1. cap. 1. contra errores Græcorum, ubi his verbis probat Patrem non esse dicendum causam Filij: *Nam apud Philosophos prima causa Deus nominatur: omne autem causatum sub vniuersitate creaturarum comprehenditur apud eos, & ideo si Filius causam dicatur habere, posset intelligi quod sub vniuersitate causarum, aut creaturarum comprehenderetur.* En expresse testatur D. Thomas Patrem non esse dicendum causam Filij, ne Filius inter vniuersitatem creaturarum recenseatur, hoc est, ne creatura compelleretur. Et cap. 2. ubi negat Patrem prioritatem causæ respectu Filij hæc habet: *Neque enim prior est Pater tempore: cum Filius sit æternus: neque prior natura cum Patre & Filij sit una natura.* Ecce D. Thomas negat Patrem esse priorem naturâ Filio, quia Pater & Filius eandem habent naturam, idem enim sonabat inter Patres aliquid esse prius naturâ alio, quàm habere naturam priorem illo, quod erat posterius. Constat ergo ex Patribus ideo non admisisse nomen causæ in diuinis, quia sentiunt nomen causæ importare distinctionem naturæ inter causam, & causatum, & perfectionem finitam, & limitatam, rationemque creaturæ in termino à causa producto.

§. III.

Veram causæ definitionem expono.

14 **N**on est animus causam utcumque definire definitione, quæ omnibus & solis causis conueniat, sed etiam primum quidditativum conceptum causæ explicare, & constitutum essentiale causæ in definitione iuxta mentes Patrum exprimere. Definitionem adductam à Rubio quam num. 1. retuli scilicet, *id quod per se influit in effectum* ideo reieci, quia rem per conceptum æquè obscurum

Franc. de Quicada, Philosoph. Tom. 1.

exponebat, est enim æquè ignota ratio, propter quam Filius non fit dicendus effectus, & Pater causa non fit appellandus: verumtamen conceptum quidditativum causæ attingere constat ex mente Patrum, qui ideo negabant Patrem esse causam Filij ne concederent Filium esse effectum, sentientes causam, dici essentialiter per ordinem ad effectum: Est ergo hic conceptus effectus clarius in definitione explicandus. Non ineptè definitur causa: *Principium influens in terminum non identificatum cum natura principij.* Quæ definitio non conuenit Patri respectu Filij producti, quia Filius productus identificatur cum natura producentis, & videtur omni causæ create competere, & alias attingit distinctionem creaturarum, ex defectu cuius nolunt Patres Latini primam personam dici causam respectu secundæ. Contra hanc definitionem adduci potest sententia aliquorum assertantium posse eandem entitatem, se ipsam per secundam actionem producere, quæ productio est vera causalitas, nullus enim admittit actionem creatam, quæ propriissimè non sit causalitas, ex vi cuius principium non constituitur in actu secundo. Hanc opinionem non omnes admittunt, illamque impugnabo Controuers. 9. Punct. 10. verumtamen vellem definitionem aliquam tradere, quæ iuxta omnium opinionem constans sit propter rationem, quam contra recentiores expendebam n. 8. Deinde si per impossibile hoc contingeret, ut idem homo se ipsum per veram actionem produceret, in illa productione totam rationem causalitatis contempleremur: ergo de ratione formali causalitatis non est tendere in terminum distinctum à principio, quando principium est creatum: quod si Patres intendebant de ratione effectus seu termini causati à Deo esse distinctionem terminâ naturâ Dei causantis, ideo est, quia requirebant limitationem ex parte effectus, illiusque naturam esse finitam, quod essentialiter importat distinctionem à natura producentis quod habet naturam infinitam.

Sic ergo essentialiter & quidditatiuè conceptum causæ ad sensum Patrum, & iuxta Aristotelis mentem exprimo, *Principium influens per influxum ex se formaliter defectibilem.* Per particulam *principium* conuenit causa cum priuatione, & aliis, quæ non per se ad effectum conducunt, & principia dicuntur. Per illud *influens*, differt à principijs non conducentibus, & à conditionibus, quæ non influunt, sed prærequiruntur ad influxum, & adhuc conuenit cum principio generante, & cum principio spirante secundam, & tertiam personam Trinitatis, à quibus vltimò differt per illam particulam *per influxum ex se defectibilem*, quia influxus quo prima persona influit in secundam ex se est indefectibilis, generatio enim actiua identificatur cum Patre, & passiva cum Filio, ac proinde influxus, qui est idem cum generatione æquè indefectibilis est, ac Pater, & Filius, & ipsa natura diuina cum qua identificatur. Definitionem hanc competere omnibus causis respectu omnium effectuum per se notum est, nullus enim influxus procedit à Deo circa effectum ad extrâ productum, quem Deus subtrahere non possit, & qui ex se vtpote finitus, & limitatus non sit defectibilis. Eadem ratione potest deficere quilibet alius influxus dependens à causa secunda, qui etiam immediatè dependeret à Deo: quod si daretur aliqua causa secunda, quæ per se ipsam influeret in effectum adhuc illius influxus defectibilis esset, quia ipsa causa secunda posset deficere.

Statui definitionem hanc omnibus causis, & non alij entitati competere: probo modò exprimere conceptum quidditativum causæ. Rationem causæ contemplantur Patres respectu effectus, seu termini, qui in se dicat distinctionem à natura diuina: rationem hanc rectè explicat defectibilitas influxus, quæ per locum intrinsecum dicit defectibilitatem termini, qui sine illo non potest, & consequenter distinctionem à natura diuina, quæ indefectibilis est. Ad rationem causæ exposcebant Patres ex parte termini virtutem finitam, & limitatam, hæc optimè explicatur per conceptum defectibilitatis: illud enim quod defectibile est, non est infinitum per essentiam, cui repugnat per locum intrinsecum esse defectibile. Consonat etiam hæc definitio doctrinæ Aristotelis, qui 2. Physic. cap. 3. text. 29. & 1.2. de gener. c. 7. text. 55. causam efficientem definiuit, *unde primum principium est mutationis*, ac si diceret, causa efficiens non est nisi illius, quod mutatur de non esse ad esse, quibus verbis innuit Aristoteles omnem effectum ex se esse defectibilem, capacemque non essendi.

Dices